

Makroanalyse: Iran-krigen og Gaza-situasjonen

Mars 2026 — Geopolitisk og samfunnsmessig analyse

Strukturert analyse av den pågående militære konflikten mellom USA/Israel og Iran, samt situasjonen i Gaza etter våpenhvilen. Alle påstander er kildebelagt. Sist oppdatert: 4. mars 2026.

1. Situasjonsbilde

Den 28. februar 2026 iverksatte USA og Israel koordinerte luftangrep mot Iran i det som er blitt kalt «Operation Epic Fury» — den mest dramatiske militære eskaleringen i Midtøsten på moderne tid. Irans øverste leder, ayatollah Ali Khamenei (86), ble drept i angrepene, sammen med rundt 40 andre toppledere og et dusin familiemedlemmer. Irans atomprogram, missillagre, marinekapasitet og etterretningsstrukturer ble systematisk angrepet. Iran svarte med droner og ballistiske missiler mot Israel, USAs militærbase i Golfen og europeiske installasjoner.

Parallelt holdt Gaza-konflikten seg i en skjør våpenhvilefase. Alle 251 israelske gisler fra 7. oktober 2023 ble returnert innen januar 2026, men humanitærsituasjonen forblir kritisk, og voldsnivået har ikke falt til null. Den nye Iran-krigen truer nå med å undergrave alt diplomatisk momentum i Gaza-prosessen og destabiliserer hele regionens energi- og sikkerhetsarkitektur.

Nøkkeltall — situasjonsbildet per 4. mars 2026:

550+ Iranere drept i angrepene	6 Falne amerikanske soldater	~0% Oljetrafikk gjennom Hormuz
+75% Europeiske gasspriser	\$79-120 Brent-olje per fat (scenario)	591+ Palestinere drept etter Gaza-våpenhvile

2. Historisk kontekst

7. oktober 2023

Hamas angrep Israel fra Gaza. 1.200 israelere drept, 251 tatt som gisler. Israel innledet massiv militæroperasjon i Gaza som drepte over 47.000 palestinere frem mot våpenhvilen.

Oktober 2025

USA megler frem en ny fase i Gaza-konflikten: USA-brokkert rammeverk mellom Israel og Hamas. Tungt diplomatisk arbeid av Steve Witkoff resulterte i en deeskalering og utslipp av gjenværende gisler.

Januar 2026

Siste gisler fra 7. oktober 2023 er offisielt hjembrakt. Fase 2 av våpenhvileavtalen annonseres: full avvæpning av Hamas og gjenoppbygging av Gaza. USA-mekling fortsetter, men Netanyahus posisjon forblir kompromissløs.

Januar-februar 2026

USA og Israel intensiverer etterretningssamarbeid om iranske mål. Interne konsultasjoner om mulig preemptivt angrep. Ifølge senator Mark Warner var det ingen klassifisert etterretning som dokumenterte en nært forestående iransk angrepsplan mot USA.

28. februar 2026

USA og Israel innleder «Operation Epic Fury»: koordinerte luftangrep mot Irans militære infrastruktur, atomfasiliteter (inkl. Natanz), missillagre, flåte og lederskap. Khamenei drept samme dag. Over 550 iranere bekreftet drept, inkl. sivile nær sykehus som ble rammet.

1.-3. mars 2026

Iran svarer med masseangrep: droner og ballistiske missiler mot Israel, USAs baser i Jordan, Kuwait, Bahrain, Qatar, Irak, Saudi-Arabia og UAE. Hormuzstredet erklæres stengt. USA-ambassaden i Riyadh truffet av droner. Mojtaba Khamenei, sønn av avdøde øverste leder, utnevnt som ny øverste leder under press fra Revolusjonsgarden.

3.-4. mars 2026

Trump bekrefter at krigen kan vare 4-5 uker. Oljepriser stiger 6-12%. Europeiske gasspriser opp 40-75%. Trump lover å eskortere tankskip gjennom Hormuz med US Navy. Internasjonal fordømmelse fra FN, Frankrike, Spania og Norge.

De strukturelle driverne bak eskaleringen inkluderer Irans vedvarende atomprogram (anslått å ha nådd «breakout capacity» for kjernevåpen), den israelske regjeringens strategiske interesse i permanent svekking av iransk makt, og Trump-administrasjonens ideologiske orientering mot konfrontasjon fremfor diplomati med Iran etter kollapsen av JCPOA-rammeverket i 2018-2019.

3. Aktører og interesser

USA / Trump-administrasjonen

Primær militær aktør · Meget høy innflytelse · Offensiv posisjon

Trump's begrunnelser for angrepene har variert: fra «eliminering av overhengende trusler» til regimeskifte, atomnøytralisering og ødeleggelse av iranske proxyer. Senatorer med tilgang til klassifisert etterretning bestrider at Iran var på randen av å angripe USA. Internt i administrasjonen fremmer Hegseth og Rubio skiftende narrativer. Politisk press fra Demokratene er voksende.

Israel / Netanyahu-regjeringen

Militær og strategisk partner · Meget høy innflytelse · Initiativtaker

Israel planla angrepene i koordinasjon med USA og gjennomførte presisjonsdrap mot iransk lederskap, inkl. Khamenei. Strategisk mål: permanent eliminere Irans kapasitet til å true Israel med atomvåpen og proxy-nettverk. Hezbollah i nord er svekket, Gaza-prosessen er i fare for å kollapse.

Iran / Revolusjonsgarden (IRGC)

Defensiv aktør under transformasjon · Høy men skadet innflytelse

Etter Khameneis død har Revolusjonsgarden valgt Mojtaba Khamenei som ny øverste leder. Iran har svart med masseangrep mot regionale mål og erklært Hormuz stengt. Irans evne til videre offensiv er skadet, men asymmetrisk kapasitet (droner, missiler, proxyer) forblir.

Hezbollah (Libanon)

Iransk proxy · Middels innflytelse · Reaktiv aktør

Hezbollah åpnet raketteldfronter mot Israel i solidaritet med Iran, og ble møtt med israelske motangrep inn i Libanon. Bevegelsens kapasitet er allerede redusert etter 2024-konflikten med Israel.

Hamas (Gaza)

Palestinsk militant bevegelse · Lav-middels innflytelse

Hamas er militært svekket og avhengig av iranskilknnyttet støtte. Iran-krigen truer Gazas skjøre våpenhvile og kan gi Israel begrunnelse for å intensivere press mot Hamas.

Aktør	Posisjon	Innflytelse	Viktigste interesser
USA	Aktiv militær part	Meget høy	Atomnøytralisering, regional dominans, allianselojalitet
Israel	Aktiv militær part	Meget høy	Strategisk sikkerhet, eliminere iransk trussel
Iran	Defensiv, gjengjeldende	Høy (skadet)	Regimets overlevelse, Hormuz-kontroll, proxynettnverket
Saudi-Arabia	Nøytral, utsatt	Høy (energi)	Energiprisstabilitet, sikkerhet mot iranske angrep
EU	Kritisk, diplomatisk	Middels	Internasjonal rett, energisikkerhet, deeskalering
Kina	Observatør, berørt	Høy (energiavhengig)	Oljeimport fra Gulfen, stabilt handelsklima
Hamas	Avventende	Lav	Overlevelse, palestinsk stat
Hezbollah	Reaktiv støtte til Iran	Lav-middels	Opprettholde styrke, støtte Iran-aksen

4. Regulatorisk og juridisk landskap

FN-pakten artikkel 2(4) forbyr bruk av makt mot andre staters territorielle integritet og suverenitet. FNs generalsekretær António Guterres uttalte at angrepene «underminerer internasjonal fred og sikkerhet» og påpekte at alle stater er forpliktet til å respektere folkeretten. Frankrike begjærte hastemøte i Sikkerhetsrådet.

USAs juridiske begrunnelse for angrepene er folkerettslig omstridt. Trump-administrasjonen anfører selvforsvar under FN-paktens artikkel 51 («preemptivt selvforsvar»), men dette krever at en angrepshandling er «overhengende». Senator Warner og andre med tilgang til klassifisert etterretning bestrider at slik trussel var dokumentert.

Chatham House konkluderte med at USA under Trump «setter til side internasjonal rett og normaliserer bruk av militær makt» — en doktrine med vidtrekkende konsekvenser for det globale regelbaserte orden.

For Gaza gjelder Sikkerhetsrådets resolusjon 2728 (2024) og den USA-meglede våpenhvileavtalen fra oktober 2025. FNs Sikkerhetsråd avholdt åpen debatt i februar 2026 der representanter etterlyste konsolidering av Gaza-våpenhvilen og stans av voldshandlinger og bosetningsaktivitet på Vestbredden.

Irans kjernefysiske program var teknisk fremdeles underlagt deler av IAEA-overvåkning, men etter angrepene på Natanz og andre anlegg er inspeksjonsregimet de facto kollapsert. Det er uklart hvilken kjernefysisk kapasitet Iran fremdeles besitter.

5. Geopolitisk kontekst

Iran-krigen 2026 representerer det største bruddet i den internasjonale orden siden Russlands fullskalainvasjon av Ukraina i 2022. Konflikten følger en rød tråd i Trumps «America First»-doktrine: USA handlet unilateralt, uten å konsultere NATO-allierte i Vest-Europa, men med Israels fulle deltakelse.

Stormaktskonstellasjoner: Kina og India er de landene som er mest sårbare for en langvarig Hormuz-stenging — de importerer størstedelen av sin olje fra Gulfen. Kina var taus i de innledende timene etter angrepene, men har en strategisk interesse av stabilitet. Russland er dobbelt berørt: svakere Iran er negativt for Russland-Iran-aksen, men høyere oljepriser styrker russisk økonomi og krigsøkonomi i Ukraina.

NATO og Europa: NATO-generalsekretær Mark Rutte uttrykte «støtte» til angrepene, mens Frankrike, Spania, Danmark og Norge tok avstand. Europeiske militærbaser ble truffet av iranske gjengjeldelsesangrep — dermed er Europa blitt en indirekte del av konflikten selv uten å delta. EU kalte for «maksimal tilbakeholdenhet» og respekt for folkeretten.

Energisikkerhet og russisk gass: Norge advarte om at Iran-krigen kan tvinge EU til å gjenåpne debatten om russisk gass. Norges energiminister Terje Aasland pekte på at europeiske gasspriser har steget 75 % denne uken og at energiutsynet er dramatisk forverret. Norge, som Europas viktigste ikke-russiske gassleverandør, er i en strategisk nøkkelposisjon.

Gaza og den bredere Midtøsten-dynamikken: Krigen med Iran risikerer å torpedere den skjøre Gaza-prosessen. Ifølge PBS og Washington Post frykter mange analytikere at fokus på Iran vil ta oppmerksomheten bort fra fase 2 av Gaza-avtalen, noe som kan gi Hamas og Israels høyrefløy et fribillett til å suspendere prosessen.

6. Økonomiske implikasjoner

Hormuzstredet er verdens viktigste energikorridor — én femtedel av verdens oljeforbruk passerer gjennom det. Irans erklæring om stenging og angrep på tankskip har ført til at trafikken er gått til tilnærmet null. Fraktratene for supertankere (VLCC) har allerede steget 94 % på to dager. Forsikringsselskaper har trukket krigsrisikogarantier, og Maersk og Hapag-Lloyd har suspendert transitter.

Dimensjon	Forventet effekt	Tidshorisont	Usikkerhet
Oljepris (Brent)	+10-13 % allerede realisert; \$120+/fat ved krig >3 uker; \$200 ved full Hormuz-stenging	Umiddelbart	Høy
Europeiske gasspriser	Opp 40-75 % første uke; ytterligere press om konflikten eskalerer	Umiddelbart	Middels-høy
Global inflasjon	Energisjokk presser konsumpriser opp; sentralbankene i dilemma mellom rentekutt og inflasjonskamp	1-6 måneder	Høy
Shipping og logistikk	Global forsinkelse i vareleveranser; supertankerfraktratene +94 %	Umiddelbart-3 mnd	Middels
Asiatiske økonomier (Kina, India)	Høy eksponering mot oljemangel; potensielt tvunget til å trekke fra strategiske reserver	1-3 måneder	Høy
Norsk økonomi	Økte oljeinntekter kortsiktig; geopolitisk press om å øke gassproduksjon til Europa	Umiddelbart-6 mnd	Lav-middels
Global BNP-vekst	Oxford Economics: risiko for global resesjon ved langvarig Hormuz-krise	6-18 måneder	Høy
Forsvarsindustri	Høy etterspørsel etter missilforsvar, droner, presisjonsrekker; aksjer opp	Umiddelbart	Lav

7. Scenarier

Positivt scenario — Rask deeskalering og forhandlet løsning (sannsynlighet: ~15 %)

Forutsetninger: Irans nye lederskap under Mojtaba Khamenei velger pragmatisme over eskalering; USA og Iran åpner hemmelige forhandlingskanaler via Qatar eller Oman; Hormuzstredet gjenåpnes innen 2–3 uker; Sikkerhetsrådet vedtar en resolusjon om våpenhvile.

Konsekvenser: Oljeprisene stabiliseres; Gaza-prosessen kan videreføres; europeisk energiforsyning normaliseres innen sommeren 2026. Trumps administrasjon kan hevde «seier» i å ha eliminert iransk nukleærkapasitet uten langvarig krig.

Base-case — Begrenset krig med uklar utgang (sannsynlighet: ~50 %)

USA og Israel gjennomfører ytterligere presisjonsstriker i 4–6 uker, som Trump antyder. Iran opprettholder asymmetrisk krigføring med droner og missiler mot regionale mål, men kan ikke påføre USA strategisk tap. Hormuzstredet forblir delvis stengt i 3–6 uker, med gradvis åpning under US Navy-eskorte. Olje holder seg mellom \$90–120/fat. Irans IRGC-styre konsolideres under Mojtaba Khamenei; muligheter for forhandling om atomprogram reduseres dramatisk. Gaza-prosessen settes på pause, men kollapser ikke fullstendig. Norges rolle som energileverandør til Europa styrkes ytterligere.

Negativt scenario — Regional storkrig og Hormuz-krise (sannsynlighet: ~35 %)

Risikofaktorer: Iran lykkes i å stenge Hormuz med miner og anti-skipsmissiler over lengre tid; Hezbollah åpner full frontkrig mot Israel fra nord; Jemen-Houthiene intensiverer angrep; en av Irans gjengjeldelsesoperasjoner rammer Israel med masseofre og utløser israelsk press for atomvåpenbruk; et ustabilt Iran-lederskap gjør forhandlinger umulig.

Konsekvenser: Brent-olje over \$200/fat; global resesjon innen 12 måneder; NATO trekkes inn direkte etter angrep på allierte baser; Europa tvinges til nødimport av russisk gass; Gaza-prosessen kollapser fullstendig og militær okkupasjon gjenopptas; global inflasjon og sentralbankpolitisk kaos; mulig humanitær katastrofe i Gaza og Iran.

8. Implikasjoner og anbefalinger

Iran-krigen 2026 er ikke bare en regional militærkonflikt — det er et geopolitisk jordskjelv som setter den regelbaserte internasjonale orden under ekstremt press, utfordrer global energiforsyning og tvinger frem rask strategisk tilpasning for investorer, næringsliv og beslutningstakere i Europa og Norge.

For investorer: Energisektoren er den umiddelbare vinneren kortsiktig, men usikkerheten er ekstrem. Forsvarsindustri (Kongsberg, Rheinmetall) er i strukturell vekst. Eksponering mot Asia-handelslogistikk, flytransport og containerlinjer bør revurderes. Valuta: dollaren styrker seg i krisemodus; NOK kan styrkes av olje, men svekkes av global risikoaversjon.

For norsk næringsliv og Equinor: Kortsiktig prisgevinst på olje og gass; politisk press om å maksimere gassleveranser til Europa vil øke. Forsikrings- og shippingrisiko i regionen er dramatisk forhøyet.

For beslutningstakere: Norge og EU bør koordinere diplomatisk respons, styrke IEA-oljelagre, og sørge for at humanitær tilgang til Gaza og Iran opprettholdes. NATO må klargjøre sine forpliktelser til allierte som er berørt av iranske gjengjeldelsesangrep.

Viktigste takeaways:

- **Khameneis død endrer iransk politikk:** Mojtaba Khamenei som ny leder under IRGC-press peker mot hardere linje, ikke reformisme — forhandlingsrommet for atomavtale er smalnet kraftig.
- **Hormuzstredet er en systemisk risiko:** 20 % av verdens olje passerer gjennom et smalt strede Iran kan destabilisere asymmetrisk — dette er en langsiktig sårbarhet som ikke forsvinner etter en eventuell våpenhvile.
- **Folkeretten er under massivt press:** USA legitimerer preemptive angrep uten klar folkerettslig hjemmel — dette setter presedens med vidtrekkende konsekvenser globalt.
- **Gaza risikerer å bli glemt:** Humanitærsituasjonen og fase 2 av fredsavtalen kan kollapse dersom diplomatisk kapasitet og mediefokus absorberes av Iran-konflikten.
- **Energisjokket treffer Europa hardest:** Europeiske gasspriser opp 75 % i én uke. Norge er sentral energileverandør og diplomatisk stemme — begge roller bør utnyttes aktivt.
- **Tidslinje er kritisk:** Trump anslår 4-5 uker. Dersom krigen trekker ut, øker risikoen for en fullstendig Hormuz-stengning og global resesjon dramatisk.

Indikatorer å følge fremover

Indikator	Hva det signaliserer
Daglig tonnasje gjennom Hormuzstredet	Åpning = deeskalering; videre stenging = energisjokk
Mojtaba Khameneis første offentlige uttalelser	Eskalering vs. åpning for diplomati
Oljepris (Brent) over/under \$100	Markedets vurdering av krisens varighet
FN Sikkerhetsrådets handlingsrom	Internasjonalt press for våpenhvile
Gaza-krysningene (Rafah, Kerem Shalom)	Humanitærtilgang og fredsavtalens status
Hezbollah-aktivitet i Nord-Israel	Fare for totalkrig på to fronter for Israel